

ברכת המזון (7)

לה, אך כבר אמרו חז"ל: ביתך בגרה, שחרר עבדיך ותן לה. בלית בררה לקח האיש עבור ביתו הקטנה חתן פשוט. לפני החתונה ראה האב שהבת לא מתכוננת כדבעי במלבושים וכו'. אמר לה: מדוע אינך נוהגת כפי שנהגו אחיותיך שהכינו עצמן יפה יפה לחתחתן? ענתה הבת: אחיותיי נשאו לתלמידי חכמים והיה להן עבור מי להתקשט, אבל אני? אמר האדמו"ר לאותו יהודי: כך גם ארץ ישראל, היא "מתקשטת" לפני מי שראוי.

ספר ומתוק האור "הגדה של פסח"

מאחר ועשו לקח את העולם הזה, איך אנו נהנים ממנו? נודה לך... על שהנחלת לאבותינו ארץ חמדה... ועל שהוצאתנו ה' אלוקינו מארץ מצרים... ועל ברייתך... ועל התורה....

חקרו המפרשים: מאחר שיעקב ועשו חלקו ביניהם את העולמות, עשו נטל את העולם הזה ויעקב את העולם הבא, אם כן איך מצאנו ידנו ורגלינו ליהנות מתענוגים העולם יותר מכדי חיותנו, והלא כל זה אינו שלנו אלא של עשו? ויש כמה תירוצים.

שמכיון שאילו לא קיבלו ישראל את התורה היה העולם אוכד ונעלם, כי "אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמת", אם כן כשקיבלו ישראל את התורה ובכך הצילו את העולם, הרי זה כדין "המציל מזוטו של ים ומשולוליתו של נהר.... הרי הוא שלו", ובני עשו, שלא רצו לקבל את התורה שהיא הקיום לעולם, הפסידו את העולם הזה לטובת ישראל, שמעתה להם לבדם ניתנה הארץ הטובה והרחבה, על כל מחמדיה ותענוגותיה! עוד תירצו, שהרי קיימא לך "האחים שחלקו יצא שטר חוב, בטלה מחלוקת", ואף כאן, אמנם יעקב ועשו חלקו את העולמות, אבל לאחר מכן יצא שטר חוב של שעבוד מצרים, ומי שפרעו אותו היו בני יעקב בלבד, ובשל כך בטלה החלוקה וזכו ישראל גם בעולם הזה.

תירוץ נוסף: ידועים דברי הגמרא (ברכות לה.) שהקשה רבי לוי ממה שנאמר (תהלים כד, א): "לה' הארץ נתן ומלואה", ומאידך נאמר (תהלים קטו, טז): "והארץ נתן לבני אדם"? ותירצו: כאן קודם ברכה, כאן לאחר ברכה. ואם כן, לפני הברכה לה' הארץ ומלואה ואין לבני עשו חלק בקדשי שמים, ועל ידי הברכה אנו זוכים והם שלנו, שנאמר "והארץ נתן לבני אדם".

ושלושה התירוצים נרמזו בברכה שלפנינו. אנו פותחים ואומרים: "נודה לך ה' אלוקינו על שהנחלת לאבותינו ארץ חמדה טובה ורחבה", ואם ישאלו אותנו: הרי יעקב הסתלק מזכותו על העולם הזה ונתנה לעשו?

יכניס בליבו שמחה עצומה בהודאה זו נודב לך וכו'...

אחיי ורעי, אהבי נפשי, כתב בספר "יסוד ושורש העבודה": שימו לבבכם לכל הדברים, אשר רעה בעיני אדוניה אשר לא שם ליבו למוצא שפתיו, ועל כן יהגה ליבו תבונות בכל ההודאות הנזכרות בברכה זו, לצאת בזה ידי חובת גברא שחיבובו חז"ל בגמרא הקדושה כהוגן וכראוי, דהיינו: כשיאמר האדם ההודאה שבהתחלת הברכה "נודה לך ה' א-לוקינו", יכניס בליבו שמחה עצומה בהודאה זו באלהותו יתברך שמו יתעלה זכרו לעד, ואחר כך מונה והולך הוא הטובות שהיטיב עמנו: "על שהנחלת לאבותינו ארץ חמדה טובה...", ויכוון בכל פרט ופרט של הטוב ההוא.

יסוד ושורש העבודה שעו הבכורות (פרק ט')

מה ענין הודאה על הארץ לברכת המזון? נודה לך..ה' אלוקנו על שהנחלת לאבותינו ארץ חמדה..

מדוע תקנו חז"ל ברכה על הארץ וברכת "בונה ירושלים", בתוך ברכת המזון, מיד לאחר ברכת הזן? מה עניינם כאן? יש לומר משום שעיקר ברכת המזון תלוי בארץ: שהרי לאחר חטא אדם הראשון נאמר "ארורה האדמה", וידוע שאין ארור מתדבק בברוך, ולכן אי אפשר לברך עד שייצא המזון בכלל ארור לברוך. וזה קרה בכניסת בני ישראל לארץ, כי עד אז היתה הארץ תחת שלטון הכנענים הארורים, וכשעברה לישראל יצאה מכלל ארור ונכנסה לכלל "ארץ טובה...אשר לא במסכנות תאכל בה לחם". ולכן עד שנכנסו לארץ לא בירכו אלא על המן, שהיה לחם מן השמים, כי אז עדיין לא היה לחם מן הארץ שהיה ראוי לברכה. ועל ידי כניסה לארץ, התברר גם המזון שבחוף לארץ, כמו שנאמר (דברים יא, יב): "ארץ אשר ה' אלוקיך דורש אותה", ובשבילה דורש את כל הארצות, ולכן גם עתה בגלות אנו מברכים על הארץ, כי "דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל, ללמד על הכלל כולו יצא"

כמוצא שלל רב "ברכת המזון" בשם שפת אמת

ארץ חמדה טובה

אל האדמו"ר רבי ישראל מרוזין זצ"ל הגיע אחד מהחסידים שערך ביקור בארץ. שאל הרב את החסיד: איך מצאה חן ארץ ישראל שלנו? ענה החסיד: השתיקה יפה לה. אמר לו הרב: היה פעם יהודי אחד שהיו לו עשר בנות, הוא הצליח להשיג לבנותיו חתנים מיוחדים. אך הבת העשירית ישבה בבית הוריה ושידוך הגון לא נמצא

הלכה: ברכת המזון: לברך בישיבה, ובעת אמירת הרחמן.

כתב השו"ע (סימן קפג ס"ב): בין אם היה הולך בביתו כשאכל, או עומד או מיסב, כשמגיע לברך צריך לישב וכו' וישב באימה. ובמ"ב (סקל"א) שגם בברכה רביעית צריך לישב כי היכי דלא לזלזולי בה, ובפסקי תשובות (אות יח) כתב: ולכתחילה ישב גם בעת אמירת ההרחמן, שמנהג כל ישראל לאומרו והוא כטופס הברכה, וכן בדין להיות בישיבה עד אמירת עושה שלום במרומיו שהוא כאמירת עושה שלום ועקירת הרגליים דשמו"ע וקדיש, אך אם ממחר לאיזה ענין רשאי לקום ממקומו כשמיים לעולם אל יחסר לנו'.

פסקי תשובות חלק ב'

פתגם: כמו היין, יש דברים נוספים שהם טובים יותר כשהם ישנים, ומעל כולם, החבר. ספר "שמחלה"

חקירה: ברכה אחת על כמה מעשים

כגון לשחוט כמה בהמות יחד, כל מעשה מחוייב ברכה נפרדת, ורק אם בירך על כולם ברכה אחת הוציא את כולם, או שכיון שכולם לפניו ועושה הכל בהמשך אחד, נחשבים כולם למעשה אחד, וחייבים רק בברכה אחת. (וזאת הברכה בירור הלכה לא ד"ה ונראה לבאר).

ספר "קובץ יסודות וחקירות"

סיפור: אריכות לסגולה

שאלו לרב אחד: מפני מה רבנים מאריכים בעת קריאת שמע ובעת תפילת שמונה עשרה? השיב הרב ואמר: באשר לקריאת שמע, הנה מצינו בגמרא, שהרב הדן את הדין רואה גהינום פתוחה מתחתיו, ובידוע שהקורא קריאת שמע בכוונה מצננין לו את הגהינום. ובאשר לתפילת שמונה עשרה, הנה מצינו בגמרא, שהרבנות מקברת את בעליה, ובידוע שהמאריך בתפילתו מאריכין ימיו ושנותיו.

ספר "חוד וחלק" חלק ד' (דף קכט)

שבת שלום!

יוצא לאור לרפואה שלימה של דינה בת מרים, רפאל יהודה בן מלכה, אליהו בן מרים, שלמה בן מרים, צדוק בן מרים, ויקטור חי בן יקוטה. זיווג טוב לשלמה בן אסתר, זרע של קיימא למרים ברכה בת מלכה ולאריה יעקב בן חוה. לעילוי נשמת של: ג'ינט מסעודה בת ג'ולי יעל, שלמה בן מחה, דניאל בן רחל, עמנואל בן ארנסט אברהם, רפאל שלמה בן אסתר, חוה בת צביה, מיה בת רחל.

על כך נשיב מכח "בריתך שחתמת בבשרנו ותורתך שלימדתנו", אלו הדברים שבזכותם קיים העולם, ואנו שקיבלנו אותם על עצמנו, זכינו מדין "המציל מזוטו של ים". ועוד נשיב: "ועל שהוצאתנו מארץ מצרים", רמז לתירוץ השני, שלאחר החלוקה יצא שטר חוב ואנו פרענוהו, ולכן בטלה החלוקה וזכינו גם בעולם הזה. ולבסוף נשיב: "ועל הכל... אנחנו מודים לך ומברכים אותך", וזהו רמז לתירוץ השלישי: מכיון שקודם ברכה לה' הארץ ומלואה והמברך קונה על ידי הברכה, הרי בני עשו, שאינם מברכים, הפסידו בכך את העולם הזה, ואנו זכינו בו.

כמוצא שלל רב "ברכת המזון" בשם החיד"א בספרו "שמחת הרגל"

נודה לך

כתב מרן הגר"ח שליט"א דנקט לשון "נודה" ולא אמר "מודים" כמו בשמו"ע, כי זו בקשה שזיכנו תמיד להודות לה' על כל מה שעושה לנו. אמנם עדיין צ"ע אמאי בשמו"ע אומרים "מודים" ולא "נודה", ואפשר לומר דהכא ההודאה היא על המזון שמוציאה הארץ שמתחדש כל יום לכן מבקשים שנזכה גם בעתיד לאותה הודאה. אולם ההודאה בשמו"ע היא על "מודים אנחנו לך שאתה הוא ה' אלוקינו ואלוקי אבותינו לעולם ועד" וזה ענין נצחי ולכן נאמר בלשון הווה.

ספר "חיים של ברכה" על ברכת המזון

ארץ חמדה טובה ורחבה

גרסינן במסכת ברכות (מח): תניא רב אליעזר אומר כל שלא אמר חמדה טובה ורחבה בברכת הארץ לא יצא ידי חובתו. וביארו הראשונים דכיון שמזכיר את הארץ יש לו להזכיר שבחה. ומצינו שנשתבחה ארץ ישראל בזה הלשון (שמות ג, ח): וארד להצילו מיד מצרים ולהעלותו מן הארץ ההיא אל ארץ טובה ורחבה אל ארץ זבת חלב ודבש. ומה שלא הצריכו להזכיר שבחה שהיא ארץ זבת חלב ודבש, תירץ האבודרהם לפי שאין כל הארץ כזו אלא מקומות ממנה, והכלבו כתב דכיון שהוסיפו לומר "חמדה", כלול בזה גם שבח זבת חלב ודבש, לפי שעל ידי שהיא זבת חלב ודבש היא ארץ חמדה.

ספר "חיים של ברכה" על ברכת המזון

על שהנחלת לאבותינו

לשון הנחלה שייך בדבר השייך למישהו והוא מנחילו לאחרים, ולפי זה צ"ל דארץ ישראל היתה של ה' והוא הנחילה לנו, כמו שכתב הרמב"ן (אחרי מות יח, כח) וז"ל: ארץ ישראל אמצעות היישוב, היא נחלת ה' מיוחדת לשמו.

ספר "חיים של ברכה" על ברכת המזון

